

SPOLEČNÝ DOPIS ZÁSTUPCŮ ZEMĚDĚLSKO-POTRAVINÁŘSKÉHO SEKTORU A CHEMICKÉHO PRŮMYSLU K TAXONOMII

Vážený pane ministře,

z pozice zástupců zemědělského sektoru, potravinářského sektoru a chemického průmyslu s maximálním zájmem a ostražitostí sledujeme iniciativy Evropské komise v oblasti udržitelného financování. Domníváme se, že posilování udržitelného fungování a udržitelné produkce v rámci našich sektorů je klíčovou iniciativou pro budoucí rozvoj našeho působení, podněty v tomto směru proto vítáme. Domníváme se ale, že musí být realistické, proveditelné a že nesmí v žádném případě ohrozit potravinové zabezpečení, konkurenceschopnost našich zemědělců a potravinářů a zdraví občanů.

Evropská komise aktuálně připravuje nový delegovaný akt pro biodiverzitu, který by měl stanovovat kritéria taxonomie pro udržitelné financování i pro oblasti živočišné výroby, rostlinné výroby, zpracování potravin či zpracování hnojiv. Pro účely přípravy delegovaných aktů založila Komise Platformu pro udržitelné financování. Významným hendikepem výstupů platformy je absence odborníků ze strany zemědělců, potravinářů i specialistů na výživu. Návrhy technických kritérií pro hodnocení udržitelnosti agronomických a zpracovatelských postupů jsou tak vytvářeny pouze finančníky a neziskovými organizacemi.

Platforma v loňském roce vydala set doporučení, ve kterých navrhuje celou řadu kritérií pro zemědělsko-potravinářský sektor, jejichž dodržování by podle naší analýzy mělo negativní dopad na konkurenceschopnost celého agropotravinářského sektoru v EU a rovněž na zdraví populace.

Evropská komise rozeslala tato doporučení členským státům Evropské Unie. Členské státy mají čas se k doporučením vyjádřit do konce února 2023, tedy do 28/02/2023. Dovolujeme si proto krátce shrnout naše stanoviska k jednotlivým dotčeným kapitolám.

Živočišná výroba současná živočišná výroba v doporučeních Platformy prakticky nemá místo. Platforma doporučuje řadu kritérií, která by měla téměř likvidační dopad na tento sektor nejen v Česku, ale v celé Unii. Za nejproblematictější kritéria považujeme požadavek na zákaz hnojení a ustájení zvířat v citlivých oblastech, který by vedl k zákazu zemědělské činnosti až na 75% zemědělské půdy v České republice; požadavek, aby více než 50 % chovaných zvířat tvořila ohrožená plemena, která ale nedosahují takové produkce, což by vedlo k ekonomickému kolapsu chovatelů, kteří jsou už nyní na hranici rentability; požadavek, aby více než 50 % zemědělské půdy podniku tvořily krajinné prvky a extenzivní pastviny, který nutně povede k redukci počtu chovaných zvířat, přičemž zatížení zvířaty je už v současné době v Česku velmi nízké; požadavek aby 80 % aplikovaných hnojiv byla hnojiva statková a použití hnojiv s minerálním dusíkem bylo omezeno asi na 25 kg/ha a rok, což povede k obrovskému propadu ve výnosech i vzhledem k nedostupnosti statkových hnojiv.

Rostlinná výroba plnění kritérií pro hodnocení udržitelnosti rostlinné výroby navržených Platformou by bylo administrativně a finančně nezvladatelné pro zemědělce hospodařící konvenčně, vedlo by k rapidnímu propadu potravinové soběstačnosti. Mezi nejproblematictější kritéria patří požadavek, podle kterého by zemědělci museli vyčlenit procentuálně velmi rozsáhlé oblasti půdy pro krajinné prvky s vysokou biologickou rozmanitostí (minimálně na 20 % své plochy by podnik musel udržovat neproduktivní prvky s vysokou biologickou rozmanitostí, nebo na alespoň 30 % udržovat

obhospodařované plochy bohaté na biologickou rozmanitost v dobrém stavu) spolu s kritériem o maximální souvislé ploše bez výše zmíněných prvků ve velikosti jen 3 hektary, což by vedlo k dalšímu snížení produkce potravin. Problematická jsou i kritéria, podle kterých by se zemědělci museli zdržet používání syntetických přípravků na ochranu rostlin, a to i za předpokladu, že na trhu není dostatek cenově dostupných alternativ; či zajistit udržitelnou bilanci dusíku, jehož výpočet bude v praxi finančně a administrativně náročný. Některá z kritérií, například diverzifikované střídání plodin (střídání minimálně pěti plodin na orné půdě), jsou navíc v rozporu s reálnou zemědělskou praxí.

Zpracování potravin: kritéria v podstatě vylučují zahrnutí zpracování živočišné produkce do oblastí udržitelných praktik. Doporučení zcela ignorují principy cirkularity v zemědělské praxi, které jsou tradičním a možná nejstarším cirkulárním systémem užívaným naší civilizací. Jedinými živočišnými komoditami, které by bylo možné dále podporovat, je drůbeží maso, vejce a mléko z extenzivních chovů, a to jen při splnění dalších velmi přísných podmínek. Tento přístup může způsobit razantní útlum zpracovatelského průmyslu živočišných komodit se všemi jeho souvisejícími dopady. Může vést k narušení rovnováhy mezi živočišnou a rostlinnou produkcí, která je dle současného poznání vnímána jako ideální nejen pro udržitelnou produkci potravin, ale i pro zajištění adekvátní výživy obyvatelstva. Z hlediska výživy za rizikovou považujeme změnu v proporcích konzumovaných bílkovin. Náhrada velké části plnohodnotné kvalitní bílkoviny živočišného původu rostlinnými bílkovinami je považována odbornou veřejností jako riziková, zejména u mladé populace, pro kterou je kvalitní bílkovina klíčovým faktorem ovlivňujícím zdravý růst a mentální rozvoj. Dále považujeme za nešťastné, jakým způsobem je upravena problematika cirkularity obalových materiálů. Kapitola je zpracována velmi jednostranným způsobem, který nezohledňuje celý životní cyklus (LCA, PEF) obalu. Zkušenosti z posledních let ukazují, že příliš zjednodušující pohled na problematiku cirkularity může životní prostředí zatížit více než současné postupy. Zároveň zcela chybí zohlednění rizik plynoucích z opakovaného používání materiálů pro výrobu primárních obalů, které mohou být v závislosti na užití spotřebitelem nechtěným zdrojem kontaminace nebezpečnými látkami.

Chemická výroba: chemický průmysl je neopomenutelnou součástí celosvětové ekonomiky a jeho produkty lze nalézt takřka v každém hodnotovém řetězci moderní společnosti. Z podstaty a účelu chemického průmyslu a mnoha jeho výrobků musí chemická výroba nakládat s látkami, které mohou mít negativní vliv na životní prostředí i zdraví lidí či jiných organismů. Jde však o látky v přírodě se zcela přirozeně vyskytující, chemická výroba je již dnes jedním z nejvíce regulovaných odvětví v Evropské unii. Přísná legislativní pravidla, která musí být plněna, směřují k tomu, aby k negativním dopadům chemických látek na životní prostředí a organismy nedocházelo. Taxonomie pro chemickou výrobu proto musí reflektovat především dodržování již existujících závazných norem, což je zajištěno existujícími právními předpisy. Uvažování o další kategorizaci chemického průmyslu na základě udržitelnosti, jež vychází např. z povahy látek, se kterými nakládá, je tak zcela nesprávné a značí nepochopení podstaty chemické výroby a přínosů, které její produkty přináší. Podmínky pro udržitelné financování, tak jak jsou uvedeny v doporučeních, nebudou moci splnit výroby, které používají klasifikované chemické látky a nesplňovala by je proto ani drtivá většina těžké výroby v EU, mimo chemie též hutnictví, těžké strojírenství či farmacie.

V době, kdy zemědělsko-potravinářský sektor potřebuje přístup k investicím víc než kdy dříve, proto nepovažujeme tato vodítka za uspokojivá, ale naopak za alarmující, zejména s ohledem na riziko úplné

závislosti Evropy na dovozu potravin ze třetích zemích (se všemi negativními důsledky) a na narušení tisícileté tradice zemědělské produkce v Evropě.

Žádáme proto o Vaši pomoc stran vyjádření podpory pro vyloučení kapitol věnovaných živočišné výrobě, rostlinné výrobě, lesnictví, zpracování potravin a chemické výroby z připravovaného delegovaného aktu k biodiverzitě. Vyjmenované sektory by měly být považovány za citlivé sektory, pro které by současná doporučení mohla být likvidační, a mohla by zásadně ohrozit potravinové zabezpečení, péči o životní prostředí a zdraví populace. Podporujeme myšlenku posílení udržitelné produkce, avšak se současným zohledněním ekonomických a sociálních dopadů transformace. **Pro citlivé sektory, mezi které by měly patřit sektory výše vyjmenované, by proto mělo být zajištěno více času k řádnému projednání realistických a proveditelných kritérií. Na tomto projednávání máme mimořádný zájem se maximálně podílet.**

V Praze dne 13. února 2023

Ing. Jan Doležal

Prezident Agrární komory ČR

Ing. Martin Pýcha

Předseda Zemědělského svazu ČR

Ing. Dana Večeřová

Prezidentka Potravinářské komory ČR

Ing. Ivan Souček, Ph.D.

Ředitel Svazu chemického průmyslu ČR